קא: חלק פרק אחד עשר סנהדרין

גם אלה משלי שלמה אשר העתיקו אנשי חזקיה. היינו תלמידי חזקיה חזקיה דקיימא לן בהשופטים בכנא בתרא (דף טו.) חזקיה וסיעתו כתבו משלי. מכלל דחזקיה היה מלמד לכל וכדאמרן (לעיל דף לד:) נעץ חרב על פתח בית המדרש וכל שכן שלמנשה בנו לימד: **מכל עורמ שערמ כו.** ללמדו: **שכאו כעלילה.** שלא באו לבקש לפני הקב"ה בתפלה אלא באו בעלילה שאמרו דברים של גאון שאין להם תשובה: **הכרכה אחם היש.** וכי אין לך ברכה יותר. תשובה נילחת השיבו ועלתה לו: **מנשה.** בא בעלילה שלא להתפלל למקום אלא לנסות אם לא אושיעני מה הועיל לי שקראתי לך יותר משאר אלהות והיינו דכתיב ויכנע [1]לפני (ה') אלהי אבותיו מכלל דעד השתא לפני אלהות אחרים נכנע: **אנא.** כי אמרינן דהוגה את השם באומיותיו אין לו חלק לעולם הבא בגבולין אבל במקדש לא שהרי בשם היו מברכין: **וכלשון ענב.** אפילו במקדש לא. לשון ענב לעז שאינו הוגה באומיותיו בלשון הקדש שלנו אלא שאר לועזין ענב לשון בלעגי שפה (ישעיה כח) מ"ר. ל"א ענב לשון עוגה מקום שיש בו תבורת בני אדם שמדברין דברי חול. גבולין קרי חוץ למקדש ואסור לפרש שם בן ארבעים ושתים בלשון ענב חוץ למקדש ואי עבד אין לו חלק אבל בלשון קדש אינו נענש כל כך ובמקדש הואיל ונהגו להזכיר פירושו אינו נענש: **שריבע עם.** שריבץ את ישראל והשפילם: **עשה מריבה בעם.** הרינם אלו עם אלו בעשק עבודת כוכבים זה עובד וזה מוחה בידו **ובאו לידי מחלוקת: שניבע ולא ראה.** היה סבור להביט יפה ולעמוד על דבר עיקר ולא ראה אם שעיה כדאמרינן לקמן ראה אם יואלה אמאמתו וכו': **נתמכמך בבנין.** של מלרים שנתנוהו בבנין במקום לבנה כדמפרש באגדה[2] שאמר לו משה להקב"ה אתה הרעות לעם הזה שעבדוני אם אין להם לבנים משימין במיסם של ישראל בבנין אמר לו הקב"ה קולים הם מבלין שגלו לפני אילו הם חיים היו רשעים [גמורים] ואם תראה תנשה והוליא אחד מהן הלך והוליא את מיכה. ל"א נתמכמך עסק בבנין עד שנעשה מך כדאמרינן (סוטה דף יא.) כל העוסק בבנין מתמסכן: **הוא סבר אינו מליך.** ולכן נתאמץ שבע בן בכרי ובקבץ כל ישראל אליו והיה רולה למלוך כדכתיב במקרא [ש"ב כ]: **אינו מליך.** ולכך נעשה יועץ לאבשלום כדי שתשוב המלוכה מדוד לאבשלום ובין כך ובין כך יתגלגל הדבר ותשוב אליו: **על מי מריבה.** שבעון שאמר שמעו גא המוריס[3] נענש ולא נכנס לארץ ישראל: **ומגא לן דלא אתי.** ירבעם לעלמא דאתי והכי נמי מפרש לקמן[4] בכללו שלשה מלכים ואחרבעה הדיוטות: **הוכיח אם שלמה.** כדמפרש ואזיל דאמר דוד אביך וכו': **ומפני מה נענש שהוכיחו ברבים.** לכייסו: **פרץ פרצות בחומה כדי שיטלו.** (וילדו) [ויכנסו] בריות: **ואסף גדרם אותם כדי לעשות אגנריא.** כדי שיכנסו בשערים לידע מי נכנס כדי לגבות מס לבת פרעה מ"ר. ל"א שסגר השערים ועשה מגדל לבת פרעה על אחד מן השערים וכולם עוברים דרך שם כדי שיהיו מלויין עמה לבנדה ולעבדה. כל עבודת בית המלך קרי אגנריא. ל"א שהיה רגיל שלמה לסגור דלתות העזרה ומצניע מפתחות בידו וברכו של מלך ליטן ג' שעות ביום וישראל עומדין על העזרה עד שיעמוד המלך ואמר לו ירבעם אתה רולה שיתנו לך אגנריא לבת פרעה אשתך שתתן להם מפתחות: [5]**(כיס) [אם] המלוא.** אחת מן הפרלות גדר ומלאו לכותל החומה ובנה שם מגדל לבת פרעה ולאנשים שעובדין לה. לעיל מהאי קרא כתיב וירס יד במלך כלומר קם בדברים כנגד המלך ומרד בו: **שחלץ תפילין בפניו.** שהיה לו לפנות לצד אחר מפני אימת מלכותו ונחלוץ שלא בפניו. ל"א חולץ תפילין בפניו לבת להתרים כנגדו בחזקה: **חלץ תפילין.** אין נכון להיות בגלוי לאם לפני המלך [והוא התחיל במרד בכך להרלות ולומר לו שאינו נוהג כמלך]: **גמירי דאין ישיבה.** הלכה למשה מסיני ולא מקרא: **שהושיב רשע אצל גדיק.** ואומר להם להעמיד להם אלם אחד בנית אל ואחד בדן הסכימו עמו: **אמר לו רשע לגדיק סלקא דעתך גברא כירבעם אלא לעבודה כוכבים אלא לנסיונהו בני.** אם דעתנו שלם עמו נתרלה בדבר וכן היה מטעה רשע לגדיק עד שהיו כולן חתומים שהן היו רוצים ושוב לא היו יכולים לחזור בהן:

ואף

[1]גם אלה משלי שלמה אשר העתיקו אנשי חזקיה מלך יהודה וכי חזקיה מלך יהודה לכל העולם כולו לימד תורה ולמנשה בנו לא לימד תורה אלא מכל טורח שטרח בו ומכל עמל שעמל בו לא העלהו למוטב אלא יסורין שנאמר [2]וידבר ה' אל מנשה ואל עמו ולא הקשיבו ויבא ה' עליהם את שרי הצבא אשר למלך אשור וילכדו את מנשה בחוחים ויאסרוהו בנחשתים ויוליכהו בבלה וכתיב [3][4]ובהיצר לו חילה את פני ה' אלהיו ויכנע מאד מלפני (ה') אלהי אבותיו ויתפלל אליו ויעתר לו וישמע תחינתו וישיבהו ירושלים למלכותו וידע מנשה כי ה' הוא האלהים [5] הא למדת שחביבין יסורין ת"ר שלשה באו בעלילה אלו הן קין עשו ומנשה קין דכתיב [6]גדול עוני מנשוא אמר לפניו רבונו של עולם כלום גדול עוני משששים ריבוא שעתידין לחטוא לפניך ואתה סולח להם עשו דכתיב [7]הברכה אחת היא לך אבי מנשה בתחילה קרא לאלוהות הרבה ולבסוף קרא לאלהי אבותיו [8]: אבא שאול אומר אף ההוגה את השם באותיותיו וכו': תנא ובגבולין ובלשון ענה: שלשה מלכים וארבעה הדיוטות וכו': ת"ר ירבעם שריבע עם ד"א ירבעם שעשה מריבה בעם דבר אחר ירבעם שעשה מריבה בין ישראל לאביהם שבשמים בן נבט בן שניבט ולא ראה תנא הוא נבט הוא מיכה הוא שבע בן בכרי נבט שניבט ולא ראה מיכה שנתמכמך בבנין ומה שמו שבע בן בכרי שמו תנו רבנן שלשה ניבטו ולא ראו ואלו הן נבט ואחיתופל ואיצטגניני פרעה נבט ראה אש שיוצאת מאמתו הוא סבר איהו מליך ולא היא ירבעם הוא דנפק מיניה אחיתופל ראה צרעת שזרחה לו על אמתו הוא סבר איהו מלך ולא היא בת שבע בתו הוא דנפקא מינה שלמה איצטגניני פרעה [9]דאמר רבי חמא ברבי חנינא מאי דכתיב [10]המה מי מריבה המה שראו איצטגניני פרעה וטעו ראו שמושיען של ישראל במים הוא לוקה אמר [11]כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו והן לא ידעו שעל עסקי מי מריבה לוקה ומנא לן דלא אתי לעלמא דאתי דכתיב [12]ויהי בדבר הזה לחטאת בית ירבעם ולהכחיד ולהשמיד מעל פני אדמה להכחיד בעולם הזה ולהשמיד לעולם הבא אמר רבי יוחנן מפני מה זכה ירבעם למלכות מפני שהוכיח את שלמה ומפני מה נענש מפני שהוכיחו ברבים שנאמר [13]וזה הדבר אשר הרים יד במלך שלמה בנה את המלוא סגר את פרץ עיר דוד אביו אמר לו דוד אביך פרץ פרצות בחומה כדי שיעלו ישראל לרגל ואתה גדרת אותם כדי לעשות אגנריא לבת פרעה ומאי וזה אשר הרים יד במלך אמר רב נחמן שחלץ תפיליו בפניו אמר רב נחמן גסות הרוח שהיה בו בירבעם טרדתו מן העולם שנאמר [14]ויאמר ירבעם בלבו עתה תשוב הממלכה לבית דוד אם יעלה העם הזה לעשות זבחים בבית ה' בירושלים ושב לב העם הזה אל אדוניהם אל רחבעם מלך יהודה והרגוני ושבו אל רחבעם מלך יהודה אמר [15]גמירי [16]דאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית יהודה בלבד כיון דחזו ליה לרחבעם דיתיב ואנא קאימנא סברי הא מלכא והא עבדא ואי יתיבנא מורד במלכות הואי וקטלין לי ואזלו בתריה מיד [17]ויועץ המלך ויעש שני עגלי זהב ויאמר אליהם רב לכם מעלות ירושלים הנה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים:

עין משפט נר מצוה

כו א מי"ר פ"ז מהלכות בית הבחירה הלכה ו ופי"ד מהל' סנהדרין הלכה יב ופ"ב מהל' מלכים הלכה ד:

תורה אור השלם

1. גם אלה משלי שלמה אשר העתיקו אנשי חזקיה מלך יהודה:
משלי כה א
2. וידבר יי אל מנשה ואל עמו ולא הקשיבו:
דברי הימים ב לג י
3. ובהצר לו חלה את פני יי אלהיו ויכנע מאד מלפני אלהי אבותיו:
דברי הימים ב לג יב
4. ויאמר קין אל יי גדול עוני מנשוא:
בראשית ד יג
5. ויאמר עשו אל אביו הברכה אחת הוא לך אבי ברכני גם אני אבי וישא עשו קולו ויבך:
בראשית כז לח
6. המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל את יי ויקדש בם: במדבר כ יג
7. ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד היארה תשליכהו וכל הבת תחיון:
שמות א כב
8. ויהי בדבר הזה לחטאת בית ירבעם ולהכחיד ולהשמיד מעל פני האדמה:
מלכים א יג לד
9. וזה הדבר אשר הרים יד במלך שלמה בנה את המלוא סגר את פרץ עיר דוד אביו:
מלכים א יא כז
10. ויאמר ירבעם בלבו עתה תשוב הממלכה לבית דוד:
מלכים א יב כו
11. ויועץ המלך ויעש שני עגלי זהב ויאמר אלהם רב לכם מעלות ירושלם הנה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים:
מלכים א יב כח

מסורת הש"ס

מוסף רש"י

דאין ישיבה בעזרה. דאין כנוד שמים בכך, ואפילו מלאכי השרת אין להם שם ישיבה דכתיב (ישעיה ו) עומדים ממעל לו (דניאל ז) קרבנו על חד מן קדמיא (סוטה מ:) אי: שנאמר (דברים יח) לעמוד לשרת, העומדים שם לפני ה' (יומא כה. שם.) ולא מלינו בה ישיבה (שם שם.), אלא למלכי בית יהודה. שמלינו בהן ישיבה, שנאמר (ש"ב ז) ויבא המלך דוד וגו' (שם כה. ועי"ש שם.).

א) בקרא וכהלכ, ב) [עי' רש"ל], ג) [עי' הגיהות בש"י ועי' הערוך ערך אמיא] אמר קמיה רבון דעלמא לו עניים לי עניים לו לא אמיא הא כל אמיא שרין], ד) [סוטה יב:], ה) סוטה מ: מא: יומא סה. סנ: קידושין עח: תמיד כז., ו) בקרא מתר מלפני, ז) [כעי"ז מנחומא תצא יט], ח) [ומדבר כ], ט) [ויכנעם כאן, אחאב ומנשה קב:, בלעם קה., דוחג קו:], אתיתופל קז., נחוי קז:], י) [ל"ל לפני ד"ה פרץ].

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com